

1. Obiekt

**Kościół filialny p.w. Miłosierdzia Bożego
/d. zbór ewangelicki p.w. Trójcy Świętej/**

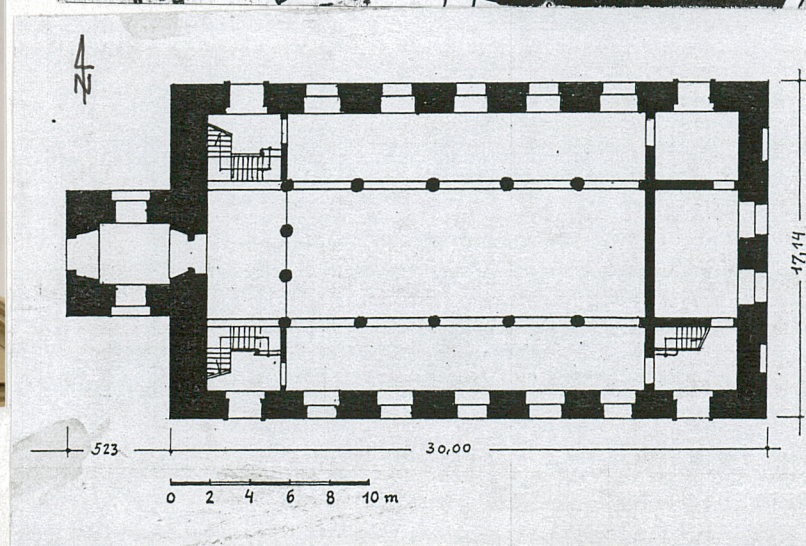
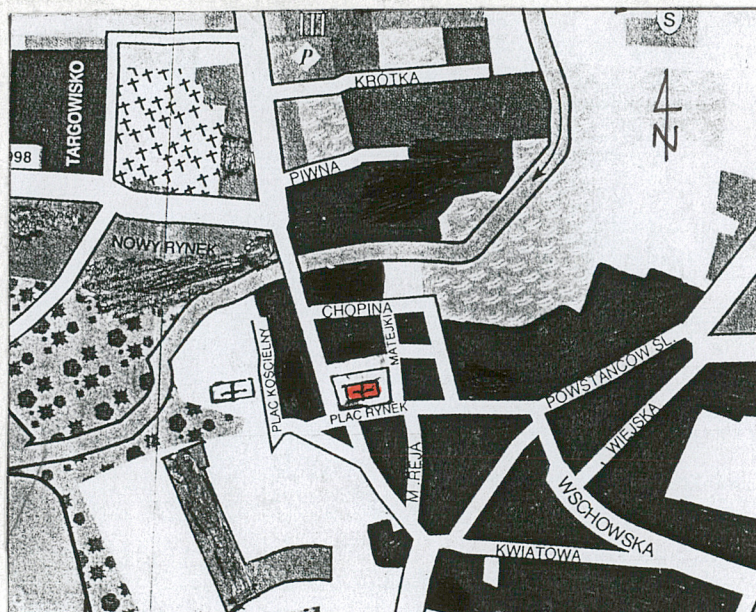
2. Czas powstania

1834 – 1836

3. Miejscowość

Sława

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres **pl. Rynek**

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo **lubuskie**
gmina **Sława**
powiat **Wschowa**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Schlawa, Schlesiersee

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo **zielonogorskie**
powiat **Nowa Sól**

8. Właściciel i jego adres

Gmina Sława
o statusie miejskim

9. Użytkownik i jego adres

Parafia p.w. św. Michała Arch.
ul. Kościelna 1, 67 – 410 Sława

10. Rejestr zabytków

1626
Nr 1625 data 15.03.1965 r.

Kościół orientowany, usytuowany w centrum rynku, stanowiący dominantę architektoniczną placu. Rynek z wychodzącymi narożnikowo czterema ulicami, otoczony zwartą zabudową mieszkalną. Równolegle do jego zachodniej pierzei przebiega ulica (pl. Kościelny), prowadząca do kościoła parafialnego p.w. św. Michała Archaniola. Na południe od kościoła parafialnego usytuowane założenie pałacowo – parkowe z bramą wjazdową i dziedzińcem. Zbudowany z cegły na zaprawie wapiennej. Zewnątrz i wewnątrz otynkowany. Wieżba dachowa drewniana, konstrukcji krokwiowo – jętkowej. Dach korpusu kryty dachówką ceramiczną karpiówką układaną w koronkę, iglica kryta blachą miedzianą. Posadzki betonowe, na emporach podłogi deskowe. Stropy: nad wnętrzem głównym strop drewniany z dekoracją imitującą kasetony, nad kondygnacjami empor strop drewniany z podsufitką, w wieży stropy drewniane. Schody drewniane, z przyziemia na emporę trójbiegowe, na ołtarzo – ambonę łamane, dwubiegowe. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe; zewnętrzne główne oraz zewnętrzne do klatek schodowych mieszczących schody na emporę i ołtarzo – ambonę – kwaterowo – płycinowe, z nadświetlem, wewnętrzne do klatek schodowych mieszczących schody na ołtarzo – ambonę – kwaterowo – płycinowe, współczesne, w przedsionku – kwaterowe, w dolnej części płycinowe, w górnej przeszklone, na zawiasach pasowych, wszystkie pozostałe – na zawiasach czopowych. Okna drewniane, dzielone słupkami na trzy części i szczeblinami na prostokątne kwatery, nad śłemeniem wypełnione szczeblinami w układzie promienistym, umieszczone w szerokich ościeżach, na wysokości przyziemia rozglifione. Plan budowli prosty. Do prostokątnego korpusu przylega od zachodu wieża na rzucie kwadratu. Bryła kościoła dwuczłonowa, złożona z dwukondygnacyjnego korpusu i sześciokondygnacyjnej wieży. Korpus kryty dachem trójspadowym, wieża – ośmioboczną iglicą. Elewacje wschodnia, północna i południowa dwukondygnacyjne, opracowane analogicznie, otynkowane. Elewacja wschodnia 4 – osiowa, północna i południowa – 7 – osiowe. Wysunięty przed lico muru cokół, lico muru w partii przyziemia boniowane, na wysokości drugiej kondygnacji gładkie. Wszystkie trzy elewacje spięte gzymsami – taśmowym, biegnącym na wysokości śłemen okien przyziemia, profilowanym, biegnącym na wysokości śłemen okien przyziemia, kordonowym, profilowanym, na którym spoczywają okna drugiej kondygnacji, profilowanym, biegnącym na wysokości śłemen okien górnej kondygnacji oraz gzymsiem wieńczącym. Skrajne osie elewacji północnej i południowej wyznaczają otwory drzwiowe z nadświetlem, umieszczone w arkadowych portalach z archiwoltą. Skrajne otwory okienne w przyziemiu elewacji wschodniej ślepe. Wszystkie otwory okienne zamknięte łukiem pełnym, umieszczone w profilowanych opaskach. Elewacja zachodnia (frontowa) o analogicznym wystroju architektonicznym i horyzontalnych podziałach, zwieńczona trójkątnym szczytem, z dostawioną wieżą, jednoosiową, otynkowana. Oś fasady wyznaczają otwory: drzwiowy i okienne sześciokondygnacyjnej wieży. Trzecia kondygnacja wieży odpowiadająca wysokością szczytowi fasady. Trzy górne ...

Sława – miasto leżące 18 km na północny – zachód od Wschowy, położone na wschodnim brzegu Jeziora Sławskiego i nad rzeką Czernicą. Wzmiankowane po raz pierwszy w 1312 r. Początkowo w posiadaniu książąt śląskich z linii głogowskiej, w 1468 roku w drodze kupna przeszło w ręce rodu von Rechenbergów. Po śmierci Hansa von Rechenberga w 1537 roku na mocy zapisu testamentowego miasto odziedziczył jego brat Clemens, założyciel sławskiej linii rodu Rechenbergów. Po bezpotomnej śmierci ostatniego przedstawiciela sławskiej linii rodu Sigismunda von Rechenberg, miasto Sławę wraz z okolicznymi wsiami przejął cesarz Ferdynand III Habsburg, który w 1655 roku nadał ją Hansowi Franzowi baronowi von Barwitz de Fernemont. We władaniu Barwitzów hrabiów de Fernemont (tytuł od 1748 roku) miasto pozostawało do 1884 r. W 1886 r. znalazło się w posiadaniu spokrewnionej z Rechenbergami rodziny Haugwitzów.

Nauki Lutra dotarły do Sławy już w 1521 roku za sprawą sprzyjającego reformacji Hansa von Rechenberga, który w tym czasie nawiązał kontakty z Philipem Melanchtonem, sprowadził luteranckiego kaznodzieję do kaplicy zamkowej w Kozuchowie i mienił się przyjacielem dr Martina Lutra. W 1524 roku zwolennicy nowej nauki przejęli kościół parafialny w Sławie, który przebudowali około 1600 roku, dostosowując obiekt do potrzeb ewangelickiej liturgii. W 1603 roku wzniesiono ołtarz, zaś w 1619 roku Anna baronowa von Rechenberg ufundowała ambonę (tzw. *Kometenkanzel*). Pierwszym stałym pastorem w mieście był mgr Georg Werner (1540 – 1619) Kozuchowa, na stanowisku w latach 1570 – 1619, oraz pochodzący z Żagania Heinrich Walter. 17 stycznia 1654 roku wypędzono z miasta ówczesnego pastora Benedikta Rodericha wraz z ...

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 5.600 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ok. 460 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>sakralne</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>sakralne</p>
<p>19. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Remont kościoła w latach 1980-tych (kolorystyka elewacji, wymiana posadzki w przedsionku i wnętrzu głównym, częściowa wymiana ławek, wymiana drzwi wewnętrznych na klatki schodowe prowadzące na empory, malowanie ścian wewnętrznych i stropu, wymiana oświetlenia).</p>		<p>18. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan zachowania kościoła dobry. Elewacje południowa i wschodnia na wysokości przyziemia zawilgocone.</p> <hr/> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Usunięcie przyczyn zawilgocenia i osuszenie murów zewnętrznych. Malowanie elewacji w partii przyziemia.</p>	

<p>21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)</p> <p>Akta miasta Sławy, Archiwum Państwowe w Zielonej Górze, Oddział w Wilkowie,</p> <p>Kronika miasta Sławy, Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego, Oddział Zbiorów Specjalnych</p>	<p>24. Uwagi różne</p> <p>25. Opracował</p> <p>tekst mgr Katarzyna Adamek, grudzień 2002 r.</p> <p>plany, rysunki dr Stanisław Kowalski, grudzień 2002 r.</p> <p>zdjęcia fotogr. mgr Katarzyna Adamek, grudzień 2002 r.</p>
<p>22. Bibliografia</p> <p>Andrzejewski T., Motyl K., Siedziby rycerskie w księstwie głogowskim. Zamki i dwory Rechenbergów i Schönaichów, Nowa Sól 2002,</p> <p>Aus der Kirchengeschichte von Schlesiersee, „Neuer Glogauer Anzeiger”, Nr. 9/81, s. 8,</p> <p>Die Geschichte der fünf evangelischen Kirchen von Schlawa, j.w., Nr. 4/1961, s. 7 – 8,</p> <p>Dolański D., Najspokojniejszy Kościół. Reformacja XVI wieku w księstwie głogowskim, Zielona Góra 1998,</p> <p>Jurek T., Początki Sławy, „Nasza Sława” Nr 2, 2000, s. 5,</p> <p>Keyser E., Deutsche Städtebuch, przekład z j. niem. -- maszynopis (WO SOZ w Zielonej Górze),</p> <p>Kornecki M., Maliszewski P., Katalog zabytków sztuki w Polsce, powiat wschowski, Warszawa 1958, maszynopis (WO SOZ w Zielonej Górze),</p> <p>Kowalski St., Miasta Środkowego Nadodrza dawniej, Zielona Góra 1994,</p> <p>Nowacki J., Dzieje archidiecezji poznańskiej, T. II, Poznań 1964,</p> <p>Strzyżewski W., Sławski dom Rechenbergów, „Nasza Sława” Nr 2, 2000, s. 6,</p> <p>Idem, Sława w czasach Barwitzów hrabiów Fernemont (XVII – XIX w.), j.w., s. 7.</p>	<p>Miejsce przechowywania negatywów zbiory prywatne</p> <p>KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO</p> <p>26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)</p>
<p>23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatura)</p> <p>Plan miasta Sława z ok. 1750 r. – reprodukcja rysunku F. B. Wernhera,</p> <p>Widok zboru z 1743 r. w pobliżu Bramy Radzyńskiej w Sławie, spalonego w 1765 r. – reprodukcja rysunku F. B. Wernhera (ok. 1750 r.),</p> <p>Widok zboru z 1766 r. – reprodukcja rysunku z 2 poł. XVIII w. nieznanego autora</p>	<p>27. Załączniki</p>

1. Miejscowość 2. Gmina 3. Województwo	Sława Sława lubuskie	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny p.w. Miłosierdzia Bożego /d. zbór ewangelicki p.w. Trójcy Św./	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) Tekst
--	----------------------------	--	--

/cd. pkt. 12/ ... kantorem i dzwonnikiem. Do momentu przejścia Śląska przez Prusy miejscowi protestanci uczęszczali do zborów w Driebitz i Weigmannsdorf. W lutym 1741 roku przybył do miasta Johann Heinrich Lehmann z Żagania, by objąć posadę pastora. Początkowo potrzeb gminy ewangelickiej zaadaptowano budynek mieszkalny w rynku (Markt Nr. 1). Wiadomo, że z posługi duszpasterskiej korzystali również mieszkańcy Konotopu, Kaltersee, Kölmchen, Eichau, Strunz i Salisch. W 1743 roku w pobliżu Bramy Radzyńskiej (Rädchener Tor) wzniesiono zbór w konstrukcji ryglowej, pozbawiony wieży, kryty dachem dwuspadowym. Po pożarze, który dnia 8 lipca 1765 roku zniszczył większą część miasta wraz ze zbozem, plebanią i szkołą ewangelicką, podjęto starania mające na celu budowę nowego obiektu o przeznaczeniu sakralnym. Już 16 lipca 1766 roku położono kamień węgielny, a 30 listopada tego samego roku konsekrowano nowy zbór, zbudowany w konstrukcji ryglowej, trójkondygnacyjny, z czterospadowym dachem krytym gontem i zwieńczonym sygnaturką. Prace wykończeniowe we wnętrzu kontynuowano w latach następnych. Obiekt poddawany był naprawom w latach 1785, 1801, 1819 i 1831. Za czasów pastora Frölich przystąpiono do realizacji przedsięwzięcia mającego na celu budowę nowego zboru o trwalszej konstrukcji. W 1832 roku utworzono komisję budowlaną, która jako teren inwestycji wytypowała plac rynkowy – w 1834 roku rozebrano wznoszącą się uprzednio w tym miejscu wartownię. Uroczystość położenia kamienia węgielnego odbyła się 6 maja 1834 roku. Z uwagi na kontrowersje wokół lokalizacji kazalnicy, z powodu których wstrzymana została dotacja udzielona przez Fryderyka Wilhelma III, zbór oddany został do użytku w terminie późniejszym niż pierwotnie zakładano, tj. dnia 4 września 1836 roku, przy czym ostatecznie w drodze wyjątku zezwolono na umieszczenie kazalnicy nad ołtarzem. Zbór posiadał 1.200 miejsc siedzących. W okresie I wojny światowej zdjęto miedziane pokrycie iglicy wieńczącej wieżę. W 1926 roku w przedśionku utworzono miejsce pamięci, poświęcone poległym w czasie wojny 1914 – 1918. W 1935 roku zainstalowano ogrzewanie elektryczne. Po II wojnie światowej zbór przez kilkadziesiąt lat nie był użytkowany. Dopiero w latach 1980-tych został przejęty przez miejscową parafię rzymsko – katolicką i poddany pracom remontowo – adaptacyjnym. Uroczystość konsekracji odbyła się w 1991 roku.

Obiekt późnoklasycystyczny, z elementami stylu łuku pełnego (Rundbogenstil). Autor projektu nieznany, wywodzący się niewątpliwie ze środowiska berlińskiego.

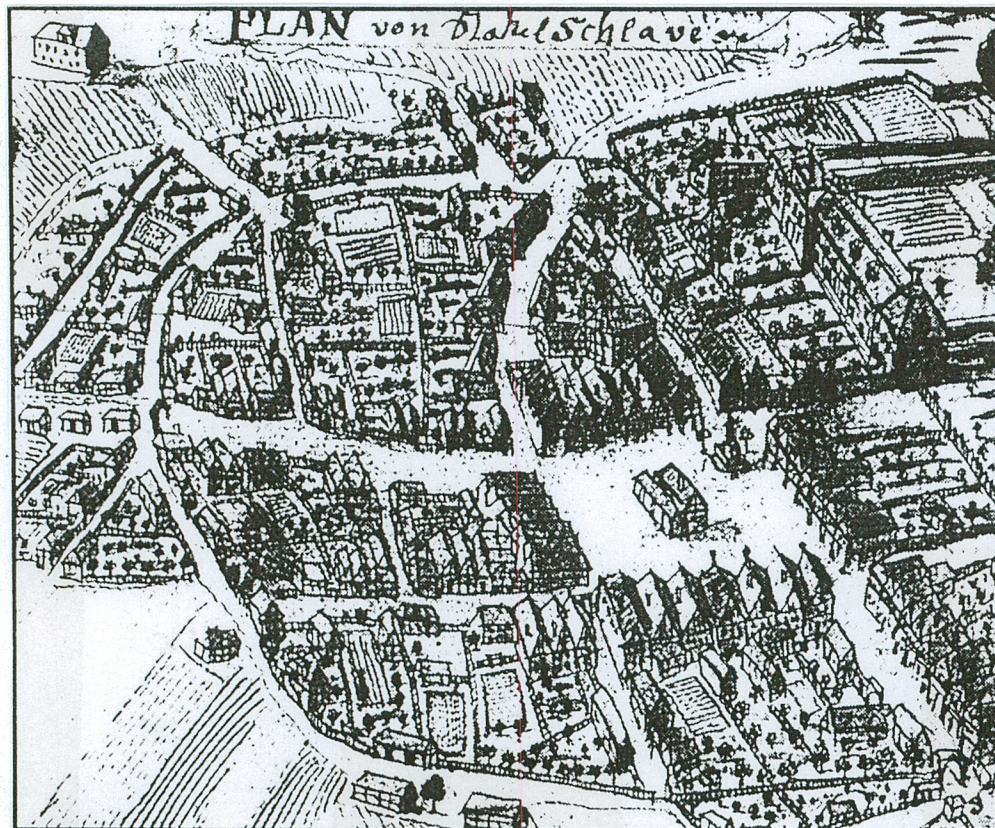
1. Miejscowość 2. Gmina 3. Województwo	Sława Sława lubuskie	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny p.w. Miłosierdzia Bożego /d. zbór ewangelicki p.w. Trójcy Św./	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) Tekst
--	----------------------------	--	---

/cd. pkt. 13/ ... kondygnacje wieży przeprute otworami okiennymi ze wszystkich stron. Poszczególne kondygnacje wieży oddzielone gzymsami. Między trzecią a czwartą kondygnacją fryz wypełniony ornamentem falowym. Na wysokości piątej kondygnacji cztery tarcze zegarowe. Na najwyższej kondygnacji po trzy okna bliźnię, w narożach pilastry toskańskie. Na wieży taras i iglica ośmioboczna, kryta blachą i zwieńczona krzyżem. Elewacje kościoła na wysokości przyziemia w kolorze piaskowym, kondygnacje górne w kolorze białym, kolorem białym podkreślone również wszystkie portale. Układ wnętrza: prostokątne wnętrze główne poprzedzone kwadratowym przedsionkiem, otoczone drewnianymi emporami wspartymi na słupach. Od północy i południa empory dwukondygnacyjne, druga kondygnacja empor przedłużona na ścianę wschodnią, od zachodu empora muzyczna, połączona komunikacyjnie z emporami pierwszej kondygnacji. Empory dostępne z zewnątrz za pośrednictwem dwóch klatek schodowych, umieszczonych w narożu północno – zachodnim i południowo – zachodnim. W narożach północno – wschodnim i południowo – wschodnim dwie klatki schodowe, dostępne z zewnątrz i od wewnątrz, prowadzące pierwotnie na ołtarz – ambonę, usytuowaną na ścianie wschodniej, na wysokości pierwszej kondygnacji empor (schody w narożu północno – wschodnim rozebrane po II wojnie światowej). Wnętrze kościoła otynkowane, malowane na biało, podobnie jak wypełnione zdwojonymi płycinami balustrady empor i słupy. Detale w postaci gzymsów, profili oraz głowice słupów – złożone. Wnętrze główne nakryte stropem z polichromowaną dekoracją imitującą kasetony. Wyposażenie: zachowane relikty ołtarza – ambony, drewniane ławki na obydwu kondygnacjach empor oraz XIX-wieczna fisharmonia. Po 1945 r. do kościoła parafialnego p.w. św. Michała Archaniola w Sławie przeniesiono ze zboru ewangelickiego prospekt organowy z 2 poł. XVIII w., pochodzący ze zboru wzniesionego w 1766 r., rozebranego w latach 1830-tych. Instalacje: odgromowa, wodno – kanalizacyjna, elektryczna.

Wykaz ilustracji:

1. Plan miasta Sława z ok. 1750 r.
2. Widok zboru z 1743 r.
3. Widok zboru z 1766 r.
4. Fragment elewacji frontowej.
5. Widok od strony południowo – wschodniej.
6. Stolarka drzwi wejściowych zewnętrznych bocznych.
7. Stolarka okien przyziemia.
8. Stolarka drzwi przedsionka.
9. Fragment stolarki drzwi zewnętrznych głównych.
10. Widok ogólny wnętrza.
11. Widok na narożnik północno – wschodni.
12. Widok na d. ołtarza – ambonę.
13. Widok na narożnik południowo – wschodni.
14. Widok wnętrza od strony południowo – zachodniej.
15. Widok na narożnik północno – zachodni.
16. Widok na empore muzyczną.
17. Głowica słupa wspierającego empore muzyczną.
18. Widok od strony zachodniej na wnętrze empor pierwszej kondygnacji po stronie południowej.
19. Widok ogólny stropu.
20. Widok na empore drugiej kondygnacji po stronie wschodniej i słupy wspierające strop.
21. XIX-wieczna fisharmonia.
22. XVIII-wieczny prospekt organowy pochodzący ze zboru w Sławie (ob. w kościele paraf. p.w. św. Michała Archanioła w Sławie).

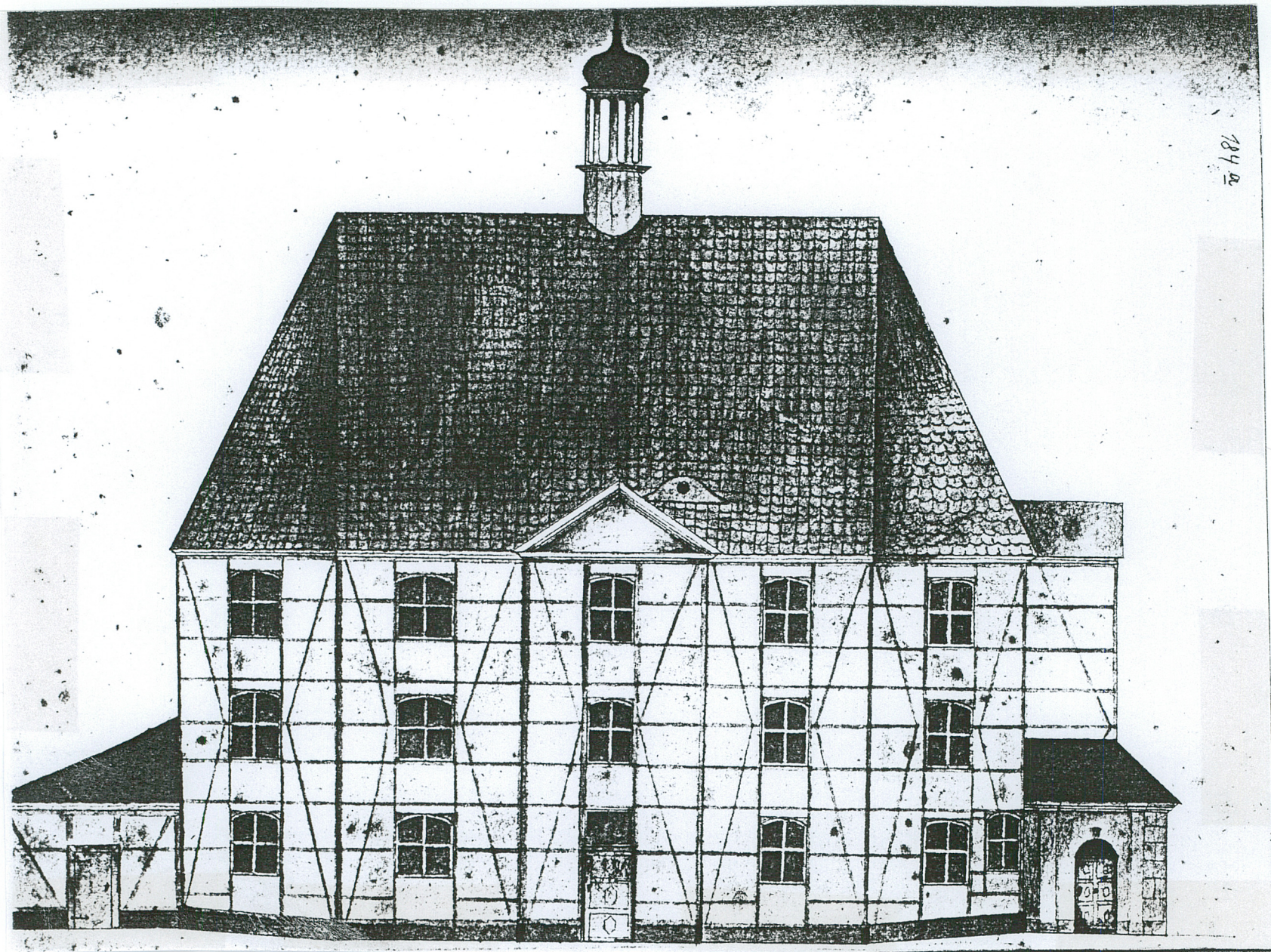
<p>1. Miejscowość Sława 2. Gmina Sława 3. Województwo lubuskie</p>	<p>4. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny p.w. Miłosierdzia Bożego /d. zbór ewangelicki p.w. Trójcy Św./</p>	<p>5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) Materiał ilustracyjny</p>
---	---	--

1

2

1842

<p>1. Miejscowość Sława 2. Gmina Sława 3. Województwo lubuskie</p>	<p>4. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny p.w. Miłosierdzia Bożego /d. zbór ewangelicki p.w. Trójcy Św./</p>	<p>5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) Materiał ilustracyjny</p>
--	---	---

4

Wkładkę założył mgr Katarzyna Adamek
Miejsce przechowywania negatywów zbiory prywatne

5

Wzór ODZ 1995 r.

6

7

8

1. Miejscowość 2. Gmina 3. Województwo	Slawa Slawa lubuskie	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny p.w. Miłosierdzia Bożego /d. zbór ewangelicki p.w. Trójcy Św./	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) Materiał ilustracyjny
--	----------------------------	--	--

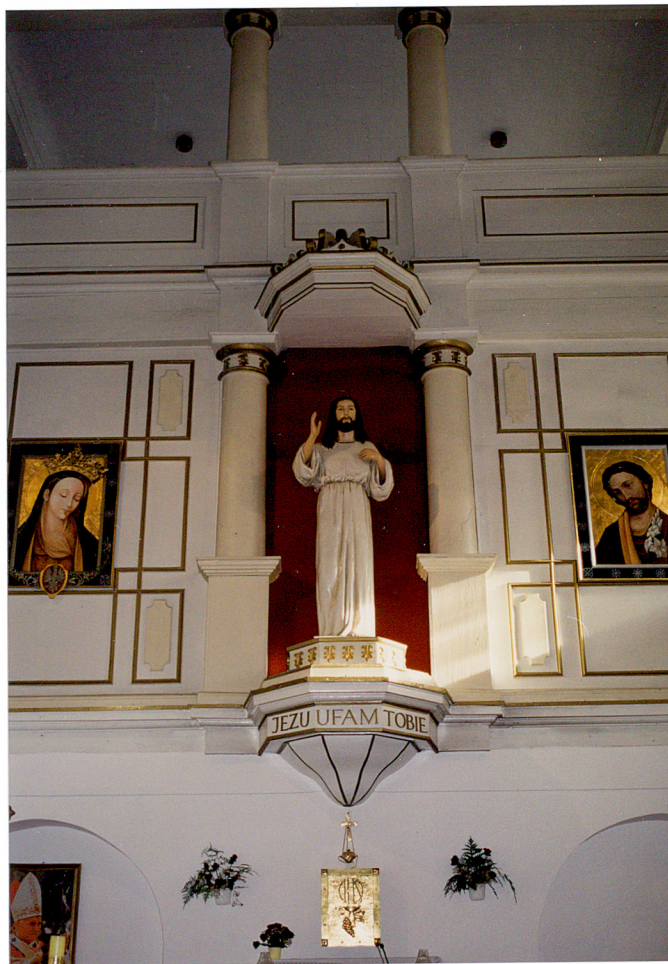
9

10

11

12

13

<p>1. Miejscowość Sława 2. Gmina Sława 3. Województwo lubuskie</p>	<p>4. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny p.w. Miłosierdzia Bożego /d. zbór ewangelicki p.w. Trójcy Św./</p>	<p>5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) Materiał ilustracyjny</p>
---	---	--

14

15

16

17

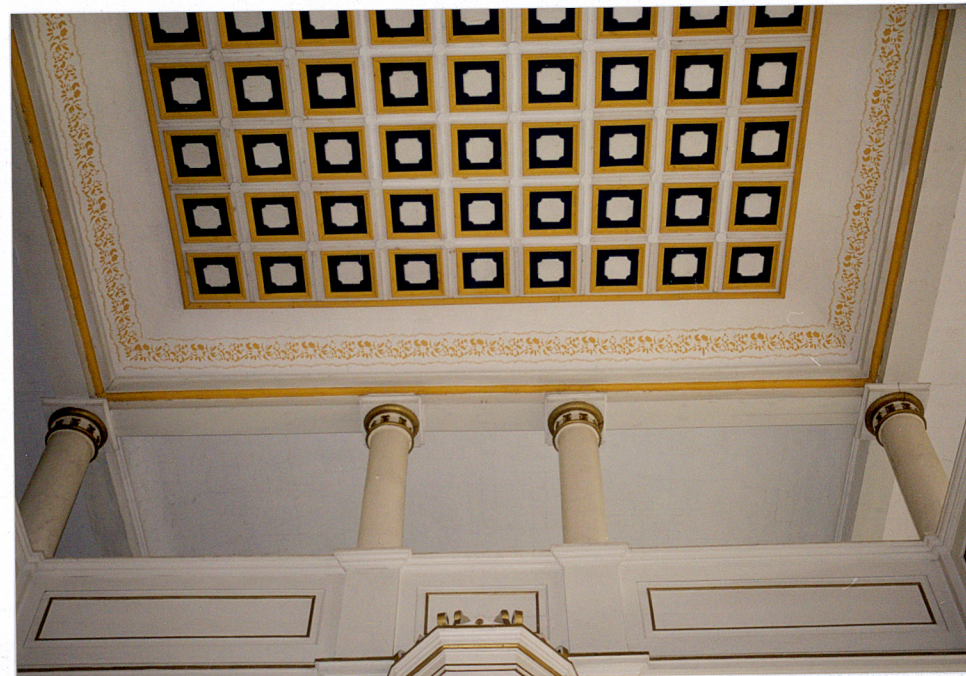
18

<p>1. Miejscowość Sława 2. Gmina Sława 3. Województwo lubuskie</p>	<p>4. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny p.w. Miłosierdzia Bożego /d. zbór ewangelicki p.w. Trójcy Św./</p>	<p>5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) Materiał ilustracyjny</p>
---	---	---

19

Wkładkę założył mgr Katarzyna Adamek
Miejsce przechowywania negatywów zbiory prywatne

20

Wzór ODZ 1995 r.

21

22